

APÁKGYERMEKGONDOZÁSI SZABADSÁGON-AVAGY EGY NEM HAGYOMÁNYOS ÉLETHELYZET MEGÍTÉLÉSE A FÉRFIK SZEMSZÖGÉBŐL

PROF: HABIL BENCSIK ANDREA¹- DR. JUHÁSZ TÍMEA²

Összefoglalás:

Nem mondhatjuk, hogy ma még sok férfi megy el gyermekgondozási szabadságra Magyarországon az édesanyák helyett. 2011. őszen és telén mind kvalitatív, mind kvantitatív vizsgálatot végeztük, hogy megismerjük a társadalmi hozzáállást ahhoz a helyzethez, ha egy édesapa van gyesen és gyeden. Jelen írásunkban néhány eredményt publikáltunk a férfiak szemszögéből.

Kutatásunk megerősítette, hogy a hagyományos szerepek erősek a férfiak között, de válaszadóinknak nem volt negatív hozzáállása azokhoz a családokhoz, ahol az édesapa van otthon a gyermekkel.

Kulcsszavak:

gyes, gyed, hagyományos szerepek

Summary

We cannot say that today a lot of men in Hungary go on child-care leave instead of the mothers. We conducted qualitative, as well as quantitative, researches in the autumn and winter of 2011 to find out the social opinion, acceptance and attitude towards the situation where the father is on *gyes* or *gyed*. In this essay, we published some results from point of view of men.

Our research confirmed that the traditional roles are strong among the Hungarian men, but our respondents had not negative attitude towards the families where the father stay with child at home.

Keywords:

gyes, gyed, traditional roles

Bevezető

A munka és magánélet összehangolása, az életminőség egyik fontos aspektusa. A probléma ma már nemcsak a családok életét érinti, de hatással van a szervezetek hatékony és zavartalan működésére is. Mai menedzsmentkutatások igazolták, hogy nemcsak a nőknek, de a férfiaknak is meg kell küzdeni a problémával, sőt, mint számos vizsgálatból kiderült, gyakran nehezebben is tudnak megbirkózni az egyensúly megteremtésével, mint a hölgyek. A kérdés különösen akkor válik hangsúlyossá, amikor a család gyermekvárás elé tekint.

Ma még viszonylag ritka nemcsak külföldön, de Magyarországon is, hogy a családok úgy döntsenek, hogy az édesanya helyett az édesapa marad otthon gyermekgondozási szabadságon. Miközben számos külföldi tanulmány (Fatherhood and Health outcomes in Europe 2007, Reconciliation of Work and Private Life 2005) keresi a választ arra, hogy mi lehet a családok azon döntésének hátterében, hogy az édesapák mennek el gyermekgondozási szabadságra, tény, hogy Blaskó Zsuzsanna (2005) kutatásai szerint Magyarországon 2002-re mind a két nem esetében valamelyest erősödött az a nézet, hogy a nők „természetes igénye lehet a munkavállalás”, amely nem feltétlenül van negatív hatással a családra.

2009-ben a KSH (Központi Statisztikai Hivatal) által végzett kutatásból kiderül, hogy a közvélemény két elvárásrendszerrel tekint a férfiakkal szemben. Egyrészt még mindig tartósan és erősen él a köztudatban a hagyományos családfenntartó szerep, miközben részt vár a férfiaktól a gyermeknevelésben is. Miközben a családok anyagi helyzete nem engedheti meg, hogy a nők ne dolgozzanak, és ne járuljanak hozzá a családi költségvetéshez fizetésükkel,

---

¹Egyetemi tanár, Széchenyi István Egyetem, bencsik.andrea@yahoo.com

²Irodavezető, LohmannAnimal Health Hungária Kereskedelmi Kft., juhasz.timi@hotmail.com

ugyanakkor a rendszerváltást követően a hagyományos nemi szerepek elfogadottsága továbbra is erősen él a magyar társadalomban (Spéder, 2009).

A magyar statisztikák szerint a gyesen és gyeden lévő apák aránya az utóbbi években szinte alig változott és a gyermekgondozási szabadságot igénybe vevő férfiak száma messze elmarad a nőkéétől. Az adatok (2011) azt mutatják, hogy a gyermekeket nevelő családok közül mindösszesen 5-6 % választotta azt a lehetőséget, hogy az édesapa vállalja fel a gyermek körüli teendőket.

Hazánkban ma számos formája van az ilyen szabadságnak, így az édesapáknak egyrészt jár az úgynevezett apasági szabadság, amely gyermek születésekor az apáknak járó munkaidő kedvezmény, ami jelenleg 5 munkanap. Másrészt viszont a munkáltató köteles fizetés nélküli szabadságot biztosítani bármely szülőnek a gyermek 3. életéve betöltéséig gyermekgondozási célból.

Az elmúlt év őszén empirikus kutatást kezdeményeztünk annak megismerésére, hogy miképp viszonyul a magyar társadalom ahhoz a szituációhoz, ha egy apuka úgy dönt, hogy él a gyed és a gyes adta lehetőséggel. E kutatásunkban olyan kérdésekre kerestük a választ, hogy milyen erősen élnek és működnek a magyar családokban a hagyományos családi szerepek és munkamegosztás, miképp vélekednek azokról a nőkről és férfiakraól a megkérdezettek, akik úgy döntenek, hogy kipróbálják ezt a viszonylag még szokatlan élethelyzetet. A kérdés feltárására mind kvalitatív, mind kvantitatív kutatásokat végeztünk.

Jelen tanulmányunkban ezen komplex kutatásunk azon eredményeit mutatjuk be, amely alapvetően a férfi válaszadók véleményére fókuszál, azaz hogyan látják a mai magyar férfiak a hagyományos családi szerepek létjogosultságát, illetve hogyan ítélik meg azokat a családokat, ahol az apák vannak gyermekgondozási szabadságon.

Kutatásunk menete, módszerei és eredményei

Kutatásunkat 2011. második felében folytattuk le. A vizsgálatunk első részében egy mélyinterjú kutatást végeztünk 7 olyan család közreműködésével, ahol a párok döntése alapján az apuka maradt otthon gyesen vagy gyeden. Ezen interjúk néhány olyan eredményét mutatjuk be, amelyek kimondottan az édesapák szemszögéből mutatja be a helyzetet.

A hét család esetében, egy apuka kivételével, valamennyi édesapa felsőfokú tanulmányokat végzett. Alapvetően beosztottként dolgoztak, 2 apuka kivételével, akik vezető beosztásban voltak alkalmazva.

Interjúink során a családok életét megismerő kérdéseinket négy témakörbe csoportosítottuk. A beszélgetés első részében a párok életének azt a részét próbáltuk meg feltárni, amikor még gyermekvállalás előtt voltak. Itt többek között a karrier és a család kérdéseire voltunk kíváncsiak illetve, hogy milyen volt az otthoni munkamegosztása a pároknak. A második kérdéscsoport azt az időszakot térképezte fel, amikor már az édesanya terhes volt, de még dolgozott. A harmadik kérdéscsoport a gyermek születése utáni időt ölelte fel, amikor a párok közösen végezték a gyermek körüli teendőket, azaz az édesanya is otthon volt az újszülöttel. Végezetül arra voltunk kíváncsiak, hogy hogyan alakult a párok élete, miután az édesanya visszatért dolgozni, és az édesapa egyedül látta el a gyermekgondozási feladatokat.

Az interjúkat minden esetben úgy készítettük el, hogy a párok tagjaival külön beszélgettünk azért, hogy a válaszadások során ne tudják befolyásolni egymást. A kvalitatív kutatás során számos következtetést tudtunk levonni, és most kimondottan az édesapákat érintő megállapításokból mutatunk be néhányat.

A vizsgálatban szereplő apukák közül egy kivételével, valamennyien alapvetően anyagi megfontolásból döntöttek úgy, hogy a párjuk helyett ők maradnak otthon gyesen és gyeden. Egy édesapa volt, aki azért választotta ezt a lehetőséget, mert érzelmi okokból elsőszülött gyermekével több időt szeretett volna tölteni. A döntést a párok már a gyermek megszületése

előtt meghozták, így már mind a gyermekvárás, mind pedig a gyermek születése utáni időszakot ez alapján készítették elő.

Az édesapák jellemzően előre közölték a munkáltatóval, hogy hosszabb vagy rövidebb ideig gondozási szabadságot fognak kivenni. A munkáltatók reakciója e tekintetben igen széleskörű volt. Egyes munkahelyeken csodálkoztak az apukák döntésén, máshol értetlenség övezte a bejelentést, de volt olyan szervezet is, ahol megfenyegették az apukát, hogy nem fog tudni visszatérni korábbi munkahelyére dolgozni, ha elmegy gondozási szabadságra. A vizsgálatunkban szereplő férfiak nem érezték tehernek az otthonmaradást, bár nem mindenki ítélte hasznosnak a karrierje szempontjából, hogy egy időre megszakította munkáját. Bevallásuk szerint egy állásinterjú nem igazán mondanák el az előítéletek miatt, hogy ők voltak otthon a gyermekükkel.

A gyermek megszületése után a párok kezdettől fogva közösen látták el a gondozási teendőket, ennek alapvetően az volt célja, hogy amikor az anyukák visszatérnek dolgozni, már az édesapák önállóan tudják megoldani a feladatokat. Egyébként a párok között korábban is az otthoni munkamegosztás nem követte a hagyományos gyakorlatot, mindenben segítettek interjú alanyaink a párjuknak. Ez köszönhető annak is, hogy már gyermekkorukban is ezt a mintát látták a családjukban, illetve a párválasztás előtt hosszabb ideig egyedül éltek, így valamennyi otthoni teendőt maguk végeztek. Amikor az édesanya visszatért dolgozni, jellemzően az apukák segítséget kaptak a gyermek körüli és az otthoni teendők ellátásában, így nagymamával, vagy babyszitterrel együtt oldották meg a feladatokat.

A férfiak nem érezték úgy az interjúink során, hogy a gyermek fejlődésére bármilyen negatív hatással lett volna, hogy ők voltak vele otthon. Döntésüket minden szempontból hasznos értékelték, és külön kihangsúlyozták, hogy a család érzelmi fejlődése és megszilárdulása szempontjából, mindenképpen jó döntést hoztak.

A kvalitatív kutatásunk tapasztalataira építve 2011.őszén kezdtük el kvantitatív kutatásunkat, amely során elsőként egy kérdőívet állítottunk össze abból a célból, hogy minél inkább megismerjük a magyar társadalom véleményét a kérdést tekintve. Ez alapján több témakört ölelt fel kérdőívünk. Így kérdéseket fogalmaztunk meg többek között a hagyományos családi szerepek és feladatok elfogadottságával kapcsolatban, próbáltuk megismerni a megkérdezettek álláspontját azokkal a családokkal szemben, akik úgy döntenek, hogy az édesanya helyett az apuka él a gyerekek és a gyerek lehetőségével.

Kérdőívünk alapvetően zár kérdésekből állt, nominális és metrikus (5 fokozatú Likert) skálákra épült. A kiértékelési módszerünk egyváltozós és egyszerű többváltozós statisztikai módszerek voltak így keresztábra-elemzés, egyutas ANOVA, 2 mintás T- próba.

A mintagyűjtési technikánk a hólabda módszer volt, így bár mintánk nem tekinthető reprezentatívnak, mégis úgy véljük, hogy egy értékelhető képet adott a magyarországi helyzetről.

Kutatásunk során 290 db mintát sikerült összegyűjtenünk, amelyből 117 férfi és 173 női válaszadóink volt.

Mostani írásunk a férfi kérdőív kitöltők véleményét foglalja össze.

Az eredmények bemutatását a minta specifikálásával kezdjük. Területi megoszlás alapján a minta legnagyobb részt (48,7%) a Nyugat –Dunántúlról és Közép-Magyarországról (29,9%) származott. A válaszadó férfiak a végzettség alapján 12,8%-ban alapfokú iskolai végzettséggel rendelkeztek, 37,6%-ban befejezték a középiskolai tanulmányukat, illetve 49,6%-ban felsőfokú végzettségűek voltak. Ha az életkor alapján vizsgáljuk a mintánkat elmondható, hogy a válaszadóink leginkább a 30 év alatti korosztályból kerültek ki (87,1%), míg 12,9%-ban a 30 és 50 év közöttiek voltak reprezentálva a mintában. Foglalkozásukat tekintve 40,9%-ban tanulók voltak, 7%-ban nyugdíjasok, 27%-ban beosztottak, míg 25,2%-ban vezetők töltötték ki a kérdőívünket.

A kutatásunk első részében arra voltunk kíváncsiak, hogy a válaszadók, hogyan viszonyulnak a hagyományos családi szerepekhez és munkamegosztáshoz. A kérdőív kitöltőinek egy 5 fokozatú Likert-skálán kellett kitölteniük, hogy mennyire értenek egyet az adott állítással vagy sem. Az 1-es a teljes elutasítást, míg az 5-ös a teljes egyetértést jelentette. Az alábbi táblázatban összefoglaltunk néhány állításra vonatkozó eredményt:

1. táblázat Férfiak véleményének megoszlása, átlaga és szórása a hagyományos családi szerepekkel kapcsolatban

Állítás	Egyáltalán nem ért egyet (%)	Inkább nem ért egyet (%)	Egyet is ért és nem is (%)	Inkább egyet ért (%)	Teljes mértékben egyetért (%)	Átlag	Szórás	N érvényes	N hiányzó
A férfiak alapvető feladata a családban a családfenntartás.	7,7	11,1	18,8	39,3	23,1	3,59	1,183	117	0
A nők alapvető feladata a családban a gyermeknevelés és háztartásvezetés.	11,2	14,7	33,6	27,6	12,9	3,00	1,172	116	1
A férfiaknak nem feladata az otthoni munkavégzés.	29,1	30,8	25,6	10,3	4,3	2,00	1,124	117	0
A nők számára a karrier mindig csak a család után következhet.	12,1	17,2	33,6	16,4	20,7	3,00	1,278	116	1
A férfiak számára a karrier mindig csak a család után következhet.	19,7	28,2	34,2	9,4	8,5	3,00	1,161	117	0

Forrás: saját táblázat

A válaszok eredményei azt mutatják, hogy a férfi válaszadóink körében még erősen élnek a hagyományos családi szerepek értékei, bár már jól látható, hogy a kérdőív kitöltői is egyre nagyobb arányban elutasítják, hogy a férfiak nem veszik ki a részüket az otthoni munkavégzésben. Ezen állítások tekintetében nem volt szignifikáns eltérés a válaszadók között sem az életkor, sem pedig a végzettség alapján.

A férfiak otthoni feladatainak ártértékelődését jól mutatja, hogy a válaszadóink szerint olyan munkatevékenységek, amelyeket korábban viszonylag ritkán végeztek a férfiak, most a kérdőív kitöltői utaltak rá, hogy ők látják el, vagy segítenek az adott tevékenységbe. Így ha a házimunkákat megnézzük, a válaszadóink a következő gyakorisággal végzik az alábbi megjelölt feladatokat:

2. táblázat: Házi munkák, amelyeket a válaszadóink végeznek otthon (%)

Feladatok	Válaszadóink végzik otthon
Főzés	46,2
Gyermeknevelés	22,2
Takarítás	67,5
Vasalás	23,1
Barkácsolás	62,4
Javítás	67,5
Kertészkedés	47,9
Bevásárlás	70,9
Nem kell otthon dolgozni	6,0

Forrás: saját táblázat

Az adatok alapján elmondható, hogy a korábbi hagyományos férfi házimunkák, mint például a kertészkedés, avagy a barkácsolás mellett, ma már kiegészülnek a férfiak otthoni feladatai. Válaszadóink csak igen kis arányának nem kellett otthoni munkát végeznie. Igaz, a többség (62,4%) ezeket a korábban megjelölt házimunkákat kevesebb, mint heti 6 órában látja el.

Kérdőívünk következő nagyobb blokkjában, arra voltunk kíváncsiak, hogy miképpen vélekednek a férfiak azokról az édesapákról, akik otthon maradnak gyesen, vagy gyeden a párjuk helyett. 65,8%-uk egyetértett azzal, ha egy férfi így dönt és otthon marad a gyermekével és mintegy 86%-uk nem ítéli el ezeket a férfiakat. E tekintetben sem az életkor, sem pedig a végzettség alapján nem találtunk szignifikáns különbséget a mintában.

Ugyanakkor 59,3%-uk a válaszadóinknak úgy is véli, hogy ugyanolyan hatása van a gyermek fejlődésére, ha az apuka van vele, mintha az anyukája lenne. Alapvetően anyagi indokot (48,7%) és az anya karrierjét (13%) említették egy ilyen döntés kiváltó indokaként.

Az édesapák megítélésével kapcsolatosan a válaszadóink számára állításokat fogalmaztunk meg, amelyet egy ötfokozatú Likert-skálán kellett értékelniük a kérdőív kitöltőinek, hogy mennyire értenek egyet az adott megállapítással. Az 1-es a teljes elutasítást, az 5-ös a teljes elfogadást jelentette. Az apukák megítélésére vonatkozóan néhány eredményt az alábbi táblázatban foglaltunk össze:

3. táblázat Apukák megítélése, akik otthon maradtak gyesen és gyeden- a férfi válaszadóink véleménye alapján

Állítások	N		Átlag	Szórás
	Érvényes	Hiányzó		
Férfiatlannak tartom azokat a férfiakat, akik gyese, vagy gyedre mennek.	115	2	2,15	1,391
Példaértékűnek tartom, ha egy férfi megy el a párja helyett gyese, vagy gyedre.	115	2	2,97	1,256
Ha egy férfi gyese-gyedre megy, végleg lemondhat a karrierjéről.	115	2	2,32	1,274
Szerintem elveszíti a családfői tekintélyét az a férfi, aki gyese-gyedre megy.	115	2	2,21	1,341
Ha egy férfi gyese megy, elveszíti az anyagi függetlenségét, és e tekintetben a párjának lesz kiszolgáltatva.	115	2	2,98	1,469

Forrás: saját táblázat

A táblázat adatai azt mutatják, hogy a férfi válaszadóink viszonylag elnézőek az édesapákkal szemben. Mintegy 32,2%-uk példaértékűnek is tartja, ha egy férfi marad otthon a gyermekével.

Kérdőív kitöltőink 85,3%-a úgy véli, hogy nincs olyan tevékenység, amit egy édesapa a gyermekkel kapcsolatban nem tudna ellátni és nem véletlen, hogy 51,3%-uk gondolja úgy, hogy az apuka segítség nélkül is tud gondoskodni gyermekéről.

Igaz, a válaszadók 44,4%-a említette, hogy az osztott figyelem, a gyengédség (24,1%), a türelem (38%) azok a tulajdonságok, amelyekkel az édesapák kevésbé rendelkeznek ahhoz, hogy a gyermekgondozását ellássák. Válaszadóink szerint ugyanakkor a gyesen lévő apukák, azzal hogy otthon vannak, pontosan ezekben a képességeikben tudnának fejlődni.

A kutatásunkban szereplők nagy része (63,5%) úgy gondolja, hogy negatívan hathat egy férfi karrierjére, ha gyésre megy, és ezt igazolja az is, hogy 66,4% azona véleményen van, hogy a munkáltatók negatívan is értékelik, ha egy férfi munkavállaló így dönt. A munkáltatók véleményük szerint leginkább az atipikus foglalkoztatással tudnak segíteni (távmunka, rugalmas munkaidő) ezeknek az édesapáknak a munkaerő-piaci visszaülleszkedés során.

Hasonlóan az édesapák megítéléséhez kértük, hogy a kérdőív kitöltői értékeljék azokat az anyukákat, akik helyett a párjuk megy el gyésre, vagy gyedre. 87,7%-ban a válaszadók nem ítélték el ezeket az anyukákat.

Az édesanyákkal kapcsolatosan hasonlóan, mint az apukák esetében, állításokat fogalmaztunk meg, amelyet a válaszadóknak egy 1-től 5-ös skálán kellett értékelniük, hogy mennyire értenek egyet a megállapítással. Az 1-es a teljes elutasítást jelképezte, az 5-ös a teljes elfogadást.

Az alábbi táblázat néhány állítással kapcsolatos eredményt foglal össze:

4. táblázat Anyukák megítélése, akik helyett a párjuk ment el gyésre és gyedre

Állítások	N		Átlag	Szórás
	Érvényes	Hiányzó		
Egy nőnek mindig választania kell a karrierje és a családja között.	116	1	2,78	1,238
Nem tekintem jó anyának azt a nőt, aki helyett a férje megy gyésre-gyedre.	116	1	2,17	1,218
Nem jó, ha egycsaládban a férj kevesebbet keres, mint a felesége.	114	3	3,22	1,349
Szerintem azok a nők, akik helyett a férjük megy el gyésre, nagy áldozatot hoznak a családjukért.	114	3	2,64	1,371

Forrás: saját táblázat

A férfiak megítélése alapján azok a nők, akik korábban visszatérnek dolgozni és helyettük a párjuk van gyesen nem feltétlenül tekinthetők rossz anyának. Ezt, mint a megkérdezettek 65,5%-a gondolta így, és mindösszesen 6%-a volt a válaszadóknak, akik határozottan rossz szülőnek minősítik ezeket a nőket. Ugyanakkor a férfiak kevésbé érzik ezt a helyzetet áldozatnak a nők részéről, és mintegy 45,6%-uk úgy ítélte meg, hogy nem tekinthetőek a helyzet áldozatának ezek az anyukák.

A férfi válaszadóinknak, mint egy fele (50,4%) úgy gondolja, hogy nincs hatással az anyagyerek kapcsolatra, ha az apuka van gyesen, ugyanakkor szinte majdnem ekkora arányban (47%) úgy ítélik meg, hogy ez a helyzet igen is negatív hatással lehet.

Ha a nők karrierjét vizsgáljuk a többség (62,3%) szerint pozitív kimenetele lehet egy olyan döntésnek a nők szakmai pályájára, ha korábban térnek vissza dolgozni, mint a megszokott, és

ehhez hozzájárul az is, hogy a válaszadóink 52,2%-a úgy véli, hogy ezt a döntést a munkáltatók pozitívan is értékelik, amely hasznos lehet az anya karrierje szempontjából. Végezetül a kérdőívünk férfi kitöltőinek nagy része (68,4%) úgy gondolja, hogy leginkább a női vezetők esetében fordulhat elő, hogy a párjuk helyettük van gyesen, míg a beosztottak esetében a legkevésbé valószínű, hogy a párok így döntsenek. Ez az eredmény összecseng a korábbi eredményekkel, amikor a döntés indokaira kérdeztünk rá, és válaszadóink leginkább anyagi okokat említették, illetve az édesanyák karrierjét.

Záró gondolatok

Jelen írásunkban az elmúlt évben lefolytatott „Apák gyesen és gyeden” című kutatásunk néhány eredményét publikáltuk, fókuszálva a férfi válaszadóink véleményére.

Az eredmények alapján elmondható, hogy a kérdőív kitöltői egyrészt elfogadják a női és férfi hagyományos családi szerepeket, ugyanakkor a többség számára már ezek a szerepek kiegészülnek a korábban nem tapasztalt feladatokkal, azaz a modern szemlélet egyre gyakrabban megjelenik és elfogadott gyakorlat a párok életében.

A vizsgálatunkban szereplő férfi válaszadóink igen pozitívan állnak azokhoz az édesapákhoz, akik úgy gondolják, hogy felvállalják a gyermekgondozást a párjuk helyett. Kvalitatív kutatásunk során ezek az édesapák valamennyien pozitív döntésként élték meg az otthonlétet. Kvantitatív vizsgálatunk során az látszik, hogy a férfi válaszadóink 40,9%-a szerint egy ilyen elhatározás elősegítheti a férfiaknak a munka és magánélet összehangolását.

Az eredményekből az is kitűnik, hogy a férfiak nagy hányada nem ítéli el azokat az édesanyákat, akik helyett a párjuk van otthon, és mintegy 68,4%-uk véli úgy, hogy a nőknek nagy segítség lehet a munka és család összeegyeztetésében, ha az apuka van otthon a gyermekkel.

Ugyanakkor kutatásunk tanulsága, hogy habár a férfiak viszonylag pozitívan állnak azokhoz a családokhoz, akik kipróbálták a „szerepcserét”, vizsgálatunk igazolja, hogy a férfiak nagy többsége 57,9% nem élne a lehetőséggel, ha lenne rá módja, azaz várni kell még arra, hogy a mindennapi életünkben elterjedt gyakorlat legyen, hogy az apukák maradjanak otthon gondozási szabadságon.

Irodalomjegyzék

Blaskó Zs. (2005): *Dolgozzanak-e nők?* Demográfia 2005/2-3, 259-287.

European Commission (2005): *Reconciliation of work and private life*,
ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=2488... Letöltés dátuma: 2012.03.31.

Spéder Zs. (2009): *Ellentmondó elvárások között...*, in Nagy-Pongrácz szerk. Szerepváltozások 2011, 207-228.

Wholgemuth B.

(2004): *Apák gyesen*. [http://www.tusarok.org/rovatok/cikk.php?Letöltés dátuma: 2012.03.31.](http://www.tusarok.org/rovatok/cikk.php?Letoltés dátuma: 2012.03.31)